

Vana Testamendi ülevaade

1. Moosese
1-2 Loomine
3-4 Pattulangelmine
6-9 Noa
11 Paabeli torn
12-25 Aabraham (u 2000 eKr)
21-27 Iisak
25-36 Jaakob
37-50 Joosep (u. 1850 eKr)

2. Moosese
1 Rõhuline Egiptuses
2-6 Moosese sünd ja kutsumine
7-11 10 nuhtlust Egiptuses
12-13 Väljaränne Egiptusest (u. 1400 eKr)
14-19 Rännak Siinai mäeni
20 10 käsku
21-31 Seadused ja juhised
32 Kuldlvasikas
33-34 Lepingu uuendamine
35-40 Kogudusetelk

3. Moosese
1-7 Ohvriseadused
8-9 Aaroni ordinatsioon
11-15 Puhtuseadused
16 Lepituspäev
17-27 Seadused ja juhised

4. Moosese
1-10 Rahvaloendus, leviidid, erinevad seadused
11-21 Lahkumine Siinailt, kõrberännakvastuhakk, erinevad seadused
22-24 Baalak ja Bileam
25-36 Rännak aladele Jordani idas. Erinevad seadused

5. Moosese
Moosese hüvastijätukõne, mis kordab moodunud 40 aastal kõrbes juhtunut.
1-4 Ajalooline ülevaade ja manitsused
5-11 Jumalaga sõlmitud lepingu meelde tuletamine

12-26 Erinevad seadused, hoiatused Jumala hülgamise eest
27-30 Needused ja õnnistused
31-34 Moosese hüvastijätt

Joosua
1-5 Ettevalmistused Kaananimaa vallutamiseks
6-12 Kaananimaa vallutamine
ptk 6: Jeeriko langemine
13-22 Maa jagamine Iisraeli suguharude vahel
23-24 Joosua hüvastijätt

Kohtumõistjate
1 Kaananimaa vallutamine
2-16 12 kohtumõistjat
6-9: Gideon
13-16: Simson
17-21 Religioosne ja moraalne korralgedus

Rutt
Taaveti vana-vanaema Ruti lugu, u 1100 eKr

1. Saamuel
1-8 Iisraeli esimene kuningas Saul
16 Taavet võitakse kuningaks
17 Taavet ja Koljat
18-30 Saul kiisab Taavetit taga
28, 31 Sauli allakäik ja surm

2. Saamuel
1-24 Taavet Iisraeli kuningana (alates umbes 1000 eKr)
7: Jumala leping Taavetiga
11-12: Taavet ja Batseba
13-19: Absalomi mäss
22: Taaveti kiituslaul

1. Kuningate
1-2 Taaveti surm

3-11 Saalomoni kuningana
12-16 Kuningriigi jagunemine kaheks: Iisrael Põhjas, Juuda Lõunas
17-22 Prohvet Eelija 18: Eelija Karmeli mäel

2. Kuningate
1-2 Eelija viimased päevad
3-8 Prohvet Eliisa 5: Naaman
9-16 Lühidalt kuningatest - Juudas (Lõunas) - Iisraelis (Põhjas) Iisraeli langemine. Rahva vangiviimine Assüürias (722 eKr)
18-23 Juuda kuningad 722 eKr kuni 587 eKr
23: Kuningas Joosija usupuhas
24-25 Paabeli kuningas Nebukadnetsar vallutas Jeruusalemma.

RAHVAS VIIAKSE PAABELISSE VANGI 587 eKr

1. Ajaraamat
Kaks ajaraamatut on lühendatud väljavõtte piibellikult narratiivist, keskendudes Taaveti ja Saalomoni valitsusaegadele.
1-10 Sugupuud
11-21 Taaveti valitsusaeg
22-29 Tempel

2. Ajaraamat
1-9 Saalomoni valitsusaeg. Templi ehitamine.
10-36 Lõuna kuningriigi Juuda kuningate ajalugu
VANGIPÕLV PAABELIS 587 - 538 EKR

Esra
1 Pärsia kuningas

Koores lubab juutidel Paabelist kodumaale tagasi minna
2-6 Templi taastamine (umbes 520 eKr)
7-10 Esra ja tema tegevus Jeruusalemmas

Nehemja
1-7 Jeruusalemma müüride taastamine (umbes 450 eKr).
8-13 Rahva usuelu uuendamine

Ester
1-2 Pärsia kuninganna kohalt tõukamine. Ester saab tema asemel kuningannaks.
3-8 Vandenõu juutide hävitamiseks. Ester sekkub.
9-10 Juutide triumf

Iiob
1-2 Proloog: Iiob ja saatat
3-37 Kõned Iiobi ja tema "sõprade" vahel
38-41 Issand kõneleb Iiobiga
42 Iiobi kahetsus ja Jumala õnnistus

Psalmid
Psalmid olid israellaste palvete ja laulude raamat. Psalmides endis oleva info kohaselt on 73 neist kirjutatud Taaveti, 12 Aasafi, 12 Korahi laste, 2 Saalomoni, 1 Moosese, 1 Heemani ja 1 Eetani poolt. 48 psalmi autor ei ole teada. Vt ka allpool olevat detailsemat Psalmide raamat ülevaadet.

Õpetussõnad
Kogumik Saalomoni ja teiste tarkade meeste (nt Agur - 30:1 ja Lemuel - 31:1) poolt kirjutatud

tarkusesõnu, juhiseid eluks ja manitsusi.
Koguja
1 Sissejuhatus teemasse "Kõik on tühine"
2-12 Teema tõlgendus 3: "Igal asjal on oma aeg"
Ptk 12:13-14 Kokkuvõte

Ülemlaul
Poem mehe ja naise vahelisest armastusest. Lisaks armastusleulele tõlgendatakse seda vahel ka kui poeetilist illustratsiooni peigmehe (Kristuse) ja koguse vahelisest suhtest.

Jesaja (u 740-680 eKr)
Ptk 1 - 39: Kohtuotsuste register
1-12 Manitsussõnumid ja lubadus Jumala rahvale
6: Jesaja kutsumine
13-23 Kohtumõistmine rahvaste üle
24-39 Sõnumid kohtumõistmisest ja lubadusest
Ptk 40-66: Lohutuseraamat
Pääste ja taastamine Neli laulu Issanda kannatavast sulasest: 42:1-6 • 49:1-6 • 50:4-9 • 52:13-53:12

Jeremija (u. 627-587 eKr)
1 Jeremija kutsumine
2-25 Hoiatused Juudale ja Jeruusalemmale
26-29 + 36-45 Jeremija kannatused
30-33 Taastamislubadus
46-51 Teiste rahvaste hukkamõistmine Jeruusalemma langemine

Nutulaulud
Kirjutatud u 587 eKr

kui Jeruusalemm oli hävitatud ja rahvas Paabelisse vangid viidud.

Hesekiel (*Tegutses prohvetina 593-571 eKr*)
1-3 Hesekieli kutsumine
4-24 Hoiatused ja kohtumõistmine Juuda üle
25-32 Ennustus teiste rahvaste kohta
33-39 Iisraeli lohotus 34: Lambad ja karjased
40-48 Nägemused uuest templist ja uuest maast

Taaniel (u 605-530 eKr)
1-6 Taanieli elu
6: Taanieli lõvidekoopas
7-12 Taanieli nägemused

12 "väikest" prohvetit
Hoosea u 750 eKr
Joel u 800 eKr?
Aamos u 750 eKr
Obadja u 600 eKr?
Joonas u 730 eKr?
Miika u 730 eKr
Nahum u 620 eKr
Habakuk u 600 eKr
Sefanja u 625 eKr
Haggai u 520 eKr
Sakarja u 520 eKr
Malaki u 440 eKr

Luges Vana Testamenti

Kui Vana Testament ei ole sulle veel tuttav, on hea alustada lugemist järgnevatest raamatutest:
1. ja 2. Moosese raamat
1. ja 2. Saamuel, Psalmid, Õpetussõnad, Jesaja 40-66.

Psalmid

Kiituslaulud: Psalm 29 • 33 • 65 • 66 • 89a • 95a • 100 • 103 • 111 • 113 • 117 • 135 • 136 • 144 • 150

Laulud loodust: Psalm 8 • 19a • 104 • 139 • 148

Laulud usaldusest: Psalm 5 • 16 • 17 • 23 • 25 • 26 • 27 • 40 • 41 • 62 • 63 • 67 • 71 • 75 • 85 • 91 • 108 • 118 • 121

Tänu laulud

Ühine tänu: Psalm 68 • 107 • 124 • 126
Individuaalne tänu: Psalm 9 • 18 • 30 • 31b • 34a • 92 • 116 • 138

Laulud rasketel aegadel ja palve päästeks
Ühised: Psalm 44 • 60 • 74 • 79 • 80 • 83 • 89b
Individuaalsed: Psalm 3-4 • 7 • 10-14 • 22 • 28 • 31a • 35 • 36 • 39b • 42 • 43 • 54 • 55 • 56 • 57 • 59 • 61 • 64 • 69 • 70 • 77 • 88 • 86 • 94 • 102 • 109 • 140 • 141 • 142

Meeleparanduslaulud: Psalm 6 • 32 • 38 • 51 • 130 • 143

Tarkuse- ja õpetuslaulud: Psalm 1 • 19b • 34b • 37 • 39a • 49 • 50 • 52 • 53 • 58 • 73 • 81 • 82 • 90 • 101 • 112 • 115 • 119 • 127 • 133 • 139

Jumalat kuningaks kuulutavad: Psalm 47 • 93 • 96 • 97 • 98 • 99
Kuninglikud psalmid: Psalm 2 • 18 • 20 • 21 • 45 • 72 • 110 • 132

Ajaloolised psalmid: Psalm 78 • 105 • 106 • 114 • 137
Laulud Siionist (Jeruusalemm): Psalm 46 • 48 • 76 • 84 • 87 • 122
Psalmid, mida kasutati palverännakul Jeruusalemma: Psalm 15 • 24 • 120-134

Kes on Jeesus?

Jumala Tall	Jh 1:29	Vägede Issand	Js 9:6
Alfa ja Omega	Ilm 22:13	Vahemees	1Tm 2:5
Rahuvürst	Js 9:6	Püha	Ap 3:14
Elu	Jh 14:6	Tõeline	1Jh 5:20
Elu Juht	Ap 3:15	Õige	Ap 3:14
Maailma Valgus	Jh 8:12	Iisraeli kuningas	Jh 1:49
Tee	Jh 14:6	Vabastaja	Rm 11:26
Eluleib	Jh 6:35	Issand ja Päästja	2Pt 2:20
Jumala Kuu	2Kr 4:4	Kõigekõrgema Poeg	Lk 1:32
Tõde	Jh 14:6	Nurgakivi	Ef 2:20
Sõna	Jh 1:1,14	Meie elu	Kl 3:4
Elu Sõna	1Jh 1:1	Imeline Nõuandja	Js 9:6
Kalju	1Kr 10:4	Lunastaja	Il 19:25
Juuda lõvi	Ilm 5:5	Hea karjane	Jh 10:11
Kirkuse Issand	1Kr 2:8	Usu alustaja ja täidesaatja	Hb 12:2
Elav	Ilm 1:8		

Mis juhtus ristil?

Piibel kasutab Jeesuse surma ja ülestõusmise kirjelduseks mitmeid erinevaid sõnu ja kujundeid. Järgnevalt mõned olulisimad neist:

a) **Ohver** — kujund templiteenistusest: Jeesus ohverdati meie eest kui Jumala Tall.
1Kr 5:7, Ef 5:2, Hb 9:27j, Ilm 5:12j, Jh 1:29
b) **Lepitus** — illustratsioon sõprusest / suhetest: sõprus Jumalaga on taastatud ja vaen eemaldatud.
Rm 5:10, 2Kr 5:18-20, Kl 1:21-22

c) **Lunastus (=vabastamine)** — näide orjaturult: Jeesus ostis meid vabaks pagu ja saatana orjusest
1Kr 6:20, Ef 1:7, 1Pt 1:18j, Ilm 5:9, Mk 10:45

d) **Õigekõrgemine** — kujund kohtusaalist: Meid on kuulutatud süüst puhtaks, sest Jeesus võttis karistuse enda peale.
Rm 3:24 & 5:19, Gl 2:16, 1Kr 6:11, Js 53:11

e) **Adopteerimine** — kujund perekonnast: Jumal võtab tänu Jeesusele meid oma lasteks.
Rm 8:15-17, Gl 4:4-7, Ef 1:5

Jumal on ...

Looja	1Ms 1 • Ps 33 • Kl 1:15-17
Ainus Jumal	Js 43:10-13 • Js 44:6-8 • 1Kr 8:4-6 • Jd 1:25
Ustav	2Ms 34:6 • 5Ms 7:9 & 32:4 • 2Ts 3:3 • 2Tm 2:11j
Armastust täis	Ps 86:5,15 • 103 • Mi 7:18j • 1Jh 4:7-21
Meie Isa	Mt 6:6 • Mt 7:11 • Gl 4:6j • Js 63:16
Püha	Ps 99 • Js 6:1-5 • 1Pt 1:15j • Ilm 5:3j
Igavene	5Ms 33:27 • Ps 90 • Jr 10:10 • 1Tm 1:17 • 2 Pt 3:8
Õiglane	Ps 9:9 • 11:7 • 33:4j • Jh 17:25 • 2Tm 4:8
Kõikvõimas	1Aj 29:10-13 • Jr 32:17 • Mt 28:18 • Ilm 1:8
Nähtav Jeesuses	Jh 14:8-11 • Kl 1:15-20 • Hb 1:1-3 • Js 9:2-6
Hoolitsev	Ps 23 • Mt 6:25-34 • 10:28-31 • 1Pt 5:7
Kohtumõistja	Js 33:22 • Mt 25:31-46 • Ap 17:31 • Jk 4:12
Patutse söber	Lk 15:10,21-24 • 19:10 • Mt 9:9-13 • 1Tm 1:15
Võrreldamatu	Ps 139:1-18 • Js 55:8-11 • Rm 11:33-36
Kolmainus	Mt 3:16-17 • 28:19 • Jn 10:30 • Rm 8:9 • 1Kr 12:4-6 • 2Kr 13:14 • 1Pt 1:2 • 1Ms 1:26

- Muutumatu	Hb 1:10-12	- Imetegude tegija	Ps 77:15
- Julgustuse Jumal	2Kr 1:3-5	- Andestaja	Mi 7:18j
- Täis armu	Ef 2:4-10	- Rahu Issand	2Ts 3:16
- Surematu ja nähtamatu	1Tm 6:15j	- Vihkab kurja	Js 61:8
- Rõhutatele ja alandlikele ligi	Js 57:15	- Kuualeb meie	Hb 12:28j
- Ajalool Issand	Tn 2:20-22	- Kurtmisi	Ps 13

See põgus ülevaade on vaid väga väike osa sellest, mida Piibel Jumala kohta ilmutab.

Head kirjakohtad pähe õppimiseks

Evangeelium
Rm 3:23 Kõik on patused
Rm 6:23 Patu palk
1Pt 3:18 Ühekorraga
Ef 2:8-9 Pääste armu läbi
Ilm 3:20 Võta Jeesus vastu
Jh 5:24 Usukindlus

Elu koos Jeesusega
2Kr 5:17 Uus elu
Gl 2:20 Kristus minus
Jh 14:21 Kuulekus
Hb 4:12 Sõna
Fl 4:6j Palve
Hb 10:24j Osadus
1Pt 3:15 Valmisolek

Annid Jumalalt
1Kr 2:12 Jumala Vaim
Js 41:10 Jumala vägi
Jh 14:27 Jumala rahu
1Pt 5:7 Jumala arm
NI 3:22f Tema ustavus
1Kr 10:13 Väljapääs

Jeesuse jüngriks olemine
Mt 6:33 Uued prioriteedid
Rm 12:2 teine mõtteviis
1 Kr 10:31 Jumalale austuseks
2 Kr 9:6-7 Rõõmsalt andmine
Mi 6:8 Mis meilt nõutakse
Mt 20:26-28 Teeniv süda

Valitud palveid Piiblist

5 Ms 9:25-29 | 2Sm 7:18-29
1Aj 29:10-19 | 1 Esr 9:5-15
Ne 1:5-11 | 1 Js 64:1-11
Jr 20:7-1 | 1Tn 9:4-19
Jn 2:2-10 | 1 Ap 4:24-30
1Ts 3:10-13 | 1 Jh 17
Ef 1:15-23 ja 3:14-21

Psalmide raamat Vanas Testamendis on Piibli palveraamat. Vt eelpooltoodud ülevaadet.

Soovitused igapäevaseks väikseks ajaks

1. Alusta lühikese palvega.
2. Loe lõik Piiblist. (Pool peatükki on enamasti sobilik. Loe mitu korda ja rahulikult)
3. Kirjakoha uurimiseks võid kasutada näiteks ühte kahetä järgnevast meetodist:

A) 5P meetod
• Mis on kirjakoha põhiline iva?
• Kas on samal teemal kõnelevaid paralleeltekste? (Vt selleks piiblilehtede alosas olevaid väikeleid numbreid).
• Mis on teksti sõnum mulle personaalselt?
Mida Jumal tahab mulle öelda?

• Milline peaks olema nende salmide praktiline tuleminu elus?
• Mis on nende kirjakohade pärl? Võta üks sõna, väljend või lause ja mõtiske selle üle mõned minutid.

B) 5 fakti & tähelepanekut
- Loe kirjakoha hoolikalt ja tähelepanu ning püüa leida 5 olulist fakti/tõde/tähelepanekut.
- Kirjuta need üles.
- Otsuta milline neist on kõige olulisem salm või väljend loetud lõigus.
- Mõtiske järgneva küsimuse üle: mis on nende salmide tähtsus minu elus täna?

4. Palve
a) Jumala imetus/ülistus ja kiitus
b) Pannud tunnistamine c) Tänamine
d) Palve enda ja teiste eest.